

Het SMSje

Welkom

Voor u ligt het voorjaarsnummer van het SMSje. Als u dit leest zijn de Slochter Molenstichting (SMS) en de Molenstichting Oldambt (MSO) gefuseerd. Daarover later in dit nummer meer. U krijgt het SMSje in het vervolg aangeboden namens de nieuwe Molenstichting Midden- en Oost-Groningen (MSMOG).

De indertijd door Henk Helmantel zo mooi gevonden naam van ons lijfblad – de afkorting betekent immers zowel 'kort bericht' als 'Slochter Molen Stichting' – blijft. Want soms overstijgt een naam zijn oorspronkelijke betekenis en wordt het een merknaam, een begrip. En dat is ook het geval geworden met ons SMSje.

Dat we het in dit blad kort en bondig houden blijft ook. Details kunt u immers altijd terug vinden op onze webstek <http://www.msmsg.nl>. Wij wensen u veel leesplezier!

Op de voorpagina

[14] Op de voorpagina van dit nummer prijkt onze molen “De Noordstar” uit Noordbroek. De molen werd in 1849 in opdracht van J.N. Mulder gebouwd. De Noordstar ligt aan de westzijde van het dorp, even ten zuiden van de kerk. De molen heeft een paar opvallende constructie-details: de maalstenen bevinden zich - ongebruikelijk in deze regio - op de stellingzolder. Verder was tot aan de laatste restauratie geen steenkraan aanwezig: de stenen werden opgelegd met hijsblokken. Een ander leuk detail is dat de molen een houten 'duim' heeft waar de vangbalk aan hangt als de molen draait. Deze 'duim' is bij de meeste molens van metaal. De Noordstar is een koren- en pelmolen met 'zulfswichten' – de bekende klepjes, zoals die op heel veel Groninger molens te vinden zijn. De aan de molen gebouwde molenshuur is door vrijwilligers opgeknapt en wordt gebruikt voor bijeenkomsten, vergaderingen en feesten.

Die rare nummertjes tussen haken..

Ons blaadje is bedoeld om u snel op de hoogte te brengen van de belangrijkste ontwikkelingen. Maar velen onder u willen meer weten dan in ons vlugschrift past. Daarom hebben we een webstek waarop u meer kunt lezen: www.msmog.nl. Om u te helpen het juiste artikel te vinden introduceren we “de snelcode”. Zo'n snelcode is een nummertje tussen rechte haken. Dat nummer staat soms aan het begin van een artikel, maar kan ook in het midden van een tekst verschijnen, zoals hier bijvoorbeeld: [17]. Op onze webstek ziet u op elke pagina een vakje (rechtsboven) waarin u de snelcode in kunt toetsen. Klik dan op de knop 'go' en u komt direct bij het juiste artikel.

Bedankt mannen!

In 2004 startte de Slochter Molenstichting een offensief om nieuwe mulders te werven. Dat lukte wonderwel en tot op de dag van vandaag werken deze “nieuwlichters” op onze molens. Al dat nieuwe elan leidde ook tot de wens meer te doen met en voor onze donateurs. Er kwam een nieuwe website en een nieuw blaadje: het SMSje. Daarnaast werden diverse evenementen georganiseerd, met als bijzonder hoogtepunt het Cultureel evenement [79].

Met name Henk Helmantel en Roelof Beugel – samen bekend als 'de activiteitencommissie' - hebben in de afgelopen jaren heel veel werk verricht om van het SMSje [24], de diverse evenementen en ons donateursbeleid een succes te maken. Dat heeft geloond: we zijn gegroeid van bijna geen tot enige honderden donateurs - en het aantal groeit nog steeds. Maar na 10 jaar vonden beide mannen het tijd om het stokje over te dragen. De nieuwe commissie “Communicatie” (CC) neemt hun taken over.

Het bestuur van de MSMOG dankt beide mannen zeer, zeer hartelijk voor hun inzet!

Onze mensen

In het SMSje vond u altijd een lijst met molens en molenaars en hun contactgegevens. Dat pastte maar net, want met 7 molens en 14 mulders is er wel wat ruimte nodig. Inmiddels is de situatie zo dat we 12 molens hebben en in totaal 30 mensen die als molenaar, molengids, bestuurder of commissielid bij ons werken. Die lijst is eenvoudigweg te lang om op te nemen. Daarom verwijzen we u voor een lijst met contactgegevens naar onze webstek [12].

Mocht u om welke reden dan ook geen gebruik kunnen maken van het Internet kunt u per telefoon contact opnemen met onze secretaris. Het nummer vindt u achterop dit blad in het colofon.

Meer mensen

[115] Zoals u boven las hebben we 30 mensen die hard werken om onze molens in stand te houden. Daar zijn we heel blij mee want zonder deze mensen staan onze molens stil.

We hebben door het verwerven van nieuwe molens en natuurlijk verloop binnenkort weer plaats voor nieuwe molenaars en molengidsen. Voor beide geldt wel dat men in het bezit moet zijn van “de juiste papieren”: voor molenaars het getuigschrift van DHM, voor molengidsen het officiële diploma Molengids. Om molenaar te worden moet je gezond zijn, fysiek voldoende sterk om de molen te bedienen en geen last hebben van hoogtevrees. De opleiding neemt ongeveer 2 jaar in beslag maar wij vergoeden de kosten als u bij onze Stichting als molenaar aan het werk gaat. Voor molengidsen geldt dat men interesse in molens moet hebben en goed met (allerhande soorten) mensen om wil en kan gaan. Als u graag molenaar of molengids zou willen worden of iemand kent die dat wil, neemt u dan rechtstreeks contact op met onze instructeurs via mail adres 'lessen@msmog.nl' of met onze secretaris.

Groot onderhoud Groote Polder

[182][171] Rond de molen van de Groote Polder in Slochteren is het dit voorjaar een drukte van belang. Het terrein wordt aangepakt, er komt circuitbemaling en er komt een nieuw wiekenkruis. Om te zorgen dat diezelfde nieuwe wieken de komende 40 à 50 jaar ook veilig blijven draaien moet de lagering en borging ook worden vernieuwd. In mulderslatijn hebben we het over het voorkeuvelens. Dat is het geheel aan balken en luiken dat vlak achter het wiekenkruis aan de kap zichtbaar is. Wanneer dit allemaal is vernieuwd kan de molen er weer langdurig tegen.

Maar we kunnen straks ook weer echt malen! De waterbouwkundige werken beginnen in mei. De molenaars hebben er op aangedrongen dat daarbij de mogelijkheid blijft bestaan om in geval van nood de Groote Polder te kunnen (helpen) bemalen. En dat zal naar het er nu naar uitziet ook lukken: via een schuivenconstructie kunnen de molenaars straks kiezen of ze de polder willen bemalen of 'in circuit'.

Min of meer gelijktijdig begint de molenbouwer ook met het wiekenkruis en voorkeuvelens. U ziet dat niet direct aangezien dat werk eerst in de werkplaats gebeurt. Op de achterkant van dit SMSje ziet u alvast een foto van één halve roede – de andere 3 zijn inmiddels gereed. Qua planning zal dan in juni 2015 het werk aan de molen beginnen. Zo lopen de werklieden elkaar ook niet in de weg. Mogelijk is de molen dus nog voor de zomervakantie weer helemaal tip-top.

Molenaars Klöpping en Groenewold zijn natuurlijk heel blij met de ontwikkelingen. “Zonder gevluucht kunnen we natuurlijk geen les geven” lacht Lammert Groenewold “Maar vanaf de zomer kan er weer gelest worden op de molen van de Groote Polder. “

Is er toch iets nog niet helemaal duidelijk? Blijf regelmatig onze website bezoeken. We zullen van tijd tot tijd de voortgang melden en daarbij ook foto's in het bericht opnemen.

Fusie SMS en MSO

27 maart 2015 - het is vandaag een heugelijke dag. Vanochtend is de acte ten overstaan van notaris mevrouw mr. De Poel-Mulder in Hoogezand gepasseerd waarin de fusie van de Slochter molenstichting met de Molenstichting Oldambt is geregeld. De nieuwe Molenstichting Midden- en Oost-Groningen is een feit.

Om cultureel erfgoed voor de toekomstige generaties in stand te houden is een versterking van bestuur en organisatie nodig. Daarom zijn beide stichtingsbesturen een jaar geleden het gesprek aangegaan. Samen sta je sterker in de nabije toekomst. We kozen voor een fusie.

Het fusieproces verliep voorspoedig. Het heeft veel gevraagd van onze vrijwilligers, maar onze molenaars, molengidsen en anderen die behulpzaam zijn bij de organisatie van diverse educatieve- en culturele activiteiten in- of rond de molens hebben ons zeer geholpen. Ik dank hen voor hun inzet. Uiteraard is ook naar de molens gekeken: die staan er goed bij. En de nieuwe stichting is ook financieel gezond. We gaan dus goed van start.

De nieuwe organisatie functioneert in feite al sinds 1 januari. De website is als eerste aangepast en bereikbaar via het nieuwe adres <http://www.msmsg.nl>. Het werk wordt gedaan door commissies, een deel is al op stoom, een deel volgt snel.

In de komende maanden gaat het bestuur kennismaken met de lokale overheden in ons werkgebied: de gemeenten Hoogezand-Sappemeer, Slochteren, Menterwolde en Oldambt. Later in het voorjaar (zie ook pagina 7) organiseren wij een publieke bijeenkomst. We nemen dan afscheid van oud bestuursleden van beide organisaties en gaan in op onze toekomstplannen. Uiteraard wordt u daar voor uitgenodigd. Ik dank u voor uw interesse en ondersteuning en hoop u binnenkort persoonlijk de hand te kunnen drukken.

Wim Koeneman, voorzitter

Wie is .. Wim van Rheen?

Een nieuwe stichting met maar liefst 30 medewerkers. Wie zijn dat en waarom werken ze met en rond molens? Vandaag stelt molenaar en CC-lid Wim van Rheen zich voor.

Ik ben geboren in april 1975 in Gelderland tussen de rivieren de Maas en de Waal. Molens hebben mij als klein kind al aangetrokken. Wanneer ze draaien wordt

het landschap bewogen en nemen ze na elk draaimoment een andere stand aan. Ik laat vooral op zondagmiddag de Westerse molen draaien: tussen 1 mei en 1 oktober drie keer per maand dit jaar. Sinds kort mag ik voorzitter zijn van de commissie communicatie. Ik ben ook actief bij de dorpsvereniging en het Groninger Molenhuis.

Verhoging dijk bij Westerse Molen

Van 1910 tot 1939 reed van Zuidbroek naar Weiwerd een stoomtrein die nergens anders zo dicht langs een molen haar route aflegde. Vanaf gemaal De Roode Til was het later al jaren mogelijk om tot de Westerse molen met een tweewieler deze dijk te berijden. Is de dijk droog en de slagboom open dan is het met de auto ook te doen.

Het deel tot Nieuw Scheemda werd al jaren begraasd door een koppel pony's. Plannen om er een fietspad aan te leggen liggen er al jaren en nu komt 'ie er tot aan de fruitboerderij. Tevens worden de taluds hersteld en natuurvriendelijke oevers aangelegd. Op dit moment ligt het werk stil en ter hoogte van de molen ligt een grote berg grond zodat een voettocht over de dijk een survivaltocht lijkt. Maar .. dat komt gelukkig binnenkort vast wel weer goed. Onze biotoop ziet er dan nog mooier uit dan nu.

Open lesdag 28 maart

[183] Vanuit didactisch oogpunt is het mooi weer: een warmtefront geheel volgens het boekje. De bijbehorende regen wordt voor lief genomen. "En dit is dan de lier" legt molenaar Henk Klöpping uit. "Hiermee kruien we de molen". Dat kruien valt voor sommige bezoekers nog niet mee. "Hoe lang duurt het nou voordat je molenaar bent?" - "Is het moeilijk?" - "Kost het veel geld?" - "Is het

niet gevaarlijk?" - deze en meer vragen worden in rap tempo afgevuurd. Henk is op dreef en geeft in even rap tempo antwoord: het duurt ongeveer twee jaar, het is niet moeilijk, is niet duur. Gevaarlijk wel, als je niet goed geschoold bent of de kop er niet goed bij hebt. "Aan het laatste kan ik niets doen" lacht Henk. Aan het "goed scholen" wel. Na de zomer (zie pagina 4) hervat hij de lessen.

Ons nieuwe bestuur

[17] Ons nieuwe stichtingsbestuur bestaat uit voorzitter Wim Koeneman (SMS), secretaris: Harry Westerhof (SMS), penningmeester Mario Post (MSO), technisch adviseur Grieto de Vries (MSO en SMS) en Reint Huizenga (SMS), vrijwilligersbeleid. Op 22 mei organiseren we een symposium om onze bestuurders aan u voor te stellen. U krijgt bericht!

Scholen bezoeken de molens

[19] Een negental scholen bezocht molens in het kader van het project "Erfgoedschatten van Slochteren". Als eerste basisschool De Ster in Harkstede. Molenaar Gerrit Tammenga en molengids Menzo Huininga presenteerden de molenleskist in de klas. Later brachten de kinderen van de groepen 1, 2 en 3 een bezoek aan Stels Meulen.

Fraeylema molenwandelingen

Eind 2012 werden, in het kader van het Jaar van de Historische Buitenplaatsen, door de Activiteitencommissie van de voormalige Slochter Molenstichting contacten gelegd met de directie van de Stichting Landgoed Fraeylemaborg te Slochteren. Uit die besprekingen is een viertal georganiseerde wandelingen gekomen. Deze vielen goed in de smaak en het werd herhaald in 2013 en 2014.

[135] Ook dit jaar vertrekken we weer vanuit de Oranjerie bij de borg en wel op zaterdag 13 juni om 14.00 uur, vrijdag 24 juli om 19.00 uur, zaterdag 12 september om 13.30 uur en op zondag 11 oktober om 13.30 uur. Kinderen mogen gratis mee, volwassenen betalen € 3,-. Wel even reserveren: 0598 - 421 568.

Kiekroute, culturele dag en meer

[16] Een greep uit andere molenevenementen in de komende maanden. Zie voor de laatste stand van zaken altijd onze webstek.

Zaterdag 9 mei: nationale molendag. Bij poldermolen De Dellen zijn radioamateurs actief [186]. Zaterdag 13 en zondag 14 juni: Groninger molenweekend. Dit jaar is het thema "Kleurrijke molens". Dankzij kleuren zijn onze Groninger molens prachtig. Elke kleur heeft ook een betekenis, vraag de molenaar er eens naar! Zondag 6 september: wordt de KIEK route weer gehouden waar onze molens een belangrijke rol in spelen. Dinsdag 8 september: in samenwerking met de Stichting Cultureel Slochteren fietsen leerlingen van de basisscholen langs monumenten. Ze bezoeken altijd één van onze molens. En zoals altijd: bij een molen met vlag in top bent u van harte welkom!

Kaarboomstop

[161] Even na het opleveren van molen *Entreprise* in Kolham is er één onderdeel bij het oostelijke koppel maalstenen kapot gegaan: een soort draaibaar handvat in een kaarboom voor het hoger of lager instellen van de schudschoe. Het geval wilde dat molenaar Martin van Doornik rond oud en nieuwjaar in een straat achter zijn

huis een oude steel van een spade had gevonden. Natuurlijk dacht hij meteen aan het lege gat in de kaarboom van de *Entreprise*. Het blad zat er niet meer aan, maar het ging hem om het handvat. Op de stellingzolder is gelukkig een bankschroef aanwezig. De steel van \varnothing 34 mm naar \varnothing 27 mm afgeschaafd en glad geschuurd, de rest van de steel afgezaagd en hij past nu in de kaarboom. Touw eraan vastgemaakt en de schudschoe kan weer normaal gebruikt worden. Een mooi voorbeeld van klein onderhoud door molenaars.

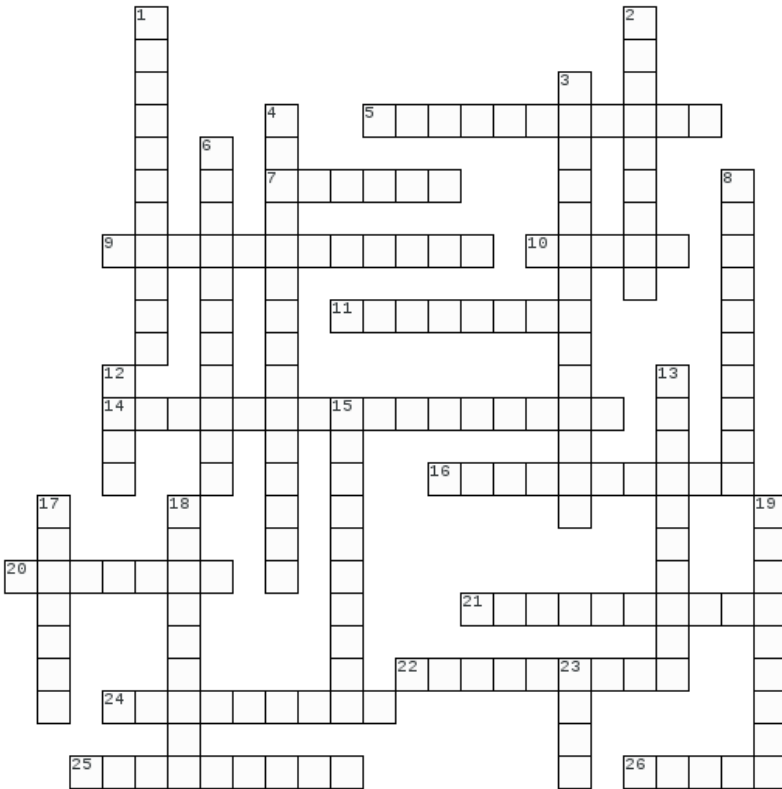
De molenschuur – ook voor u!

Bij onze molen “de Noordstar” staat een fraaie molenschuur. Deze wordt door ons bestuur en de commissies gebruikt voor vergaderingen. Ook molengidsen en molenaars gebruiken hem. Er is een ruime (vergader)zaal, een keuken en een toiletgroep, ook geschikt voor mensen in een rolstoel.

De molenschuur is beschikbaar voor onze donateurs voor een zeer redelijk tarief: 10 euro per uur. Het geld wat we zo “verdienen” komt ten goede aan onderhoud van onze molens. Wilt u de molenschuur gebruiken neem dan met één van onze bestuursleden [17] contact op, of mail met Janneke Hetebrij: janneke.hetebrij@msmog.nl.

Puzzel

De molenbiotoop is voor molens heel belangrijk. Vandaag is onze kruiswoordpuzzel hieraan gewijd. Een tip: als u er niet uit komt, kijk dan op www.molenbiotoop.nl, dan lukt het u vast wel.

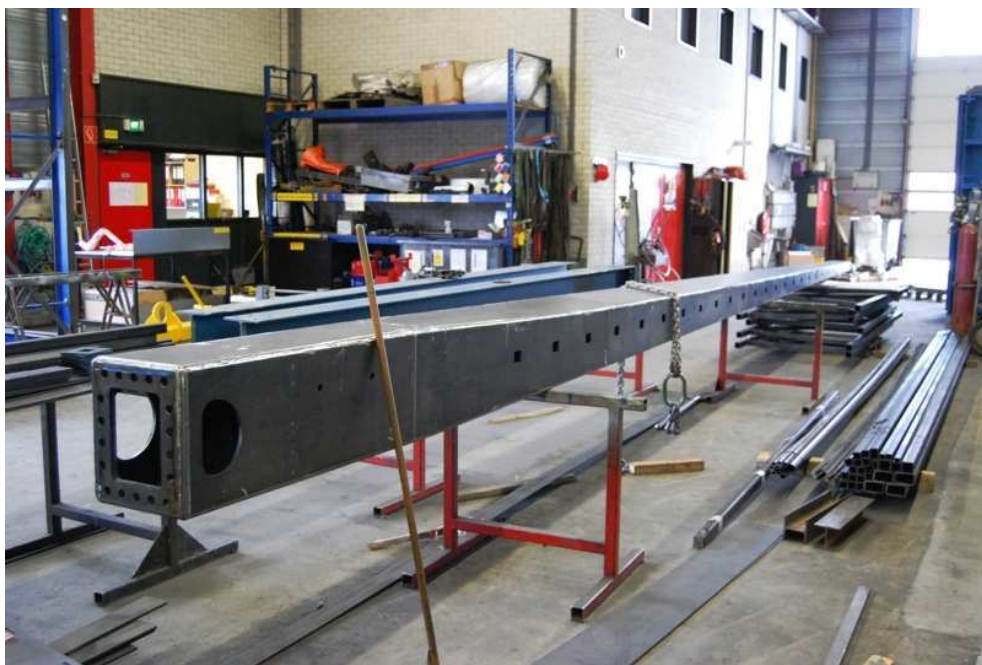

HORIZONTAAL: 5. de hoogte vanaf het maaiveld van de askop 7. kunstmatig gegraven beek 9. afname van vermogen door windobstakels 10. vergoeding voor ambtelijk werk 11. de mate waarin een molen wind kan vangen. 14. vergunning voor aanplant van bomen 16. bovenste molen van een molengang 20. omgeving van een molen 21. bezwaarschrift 22. schriftelijke reactie van de provincie 24. molen op een kunstmatige heuvel of belt 25. kaart bij een bestemmingsplan 26. afkorting naam van onze stichting

VERTIKAAL: 1. molen waarbij de wieken vanaf het maaiveld bediend worden 2. molen omgeven door een aarden wal 3. vergunning voor bouwen 4. beleidsstuk rond inrichting van een gebied 6. de middelste molen van een molengang 8. de laagst gelegen molen van een molengang 12. rem van de molen 13. daling van de bodem 15. naam molen in Kolham 17. secretarie van de bestuurskamers 18. plan met soort en locatie van beplantingen 19. getrappt opgestelde rij poldermolens 23. een verordening door een waterschap

Blom 2 en 3 voor de Groote Polder

[182] Het schiet al mooi op met de voorbereidingen van de opknopbeurt van de molen van de Groote Polder in Slochteren (zie ook pagina 4 in dit nummer). Blom in Opeinde heeft de roeden eind maart gereed gekregen. Het worden zogenaamde deelbare roeden. Dat houdt in dat halve roeden worden gelast met bovenaan een flens met moergaten. De andere helft idem dito. Met zware moeren kunnen de beide helften aan elkaar worden bevestigd via het gat dat ook op de foto zichtbaar is. Daarna ontstaat een hele roede die aan de molen wordt geplaatst. De halve roede op de foto is de buitenroede (Blom # 2). De binnenroede heeft nummer 3.

Colofon

Het 'SMSje' is een publicatie van de Molenstichting Midden- en Oost-Groningen. Dit is nummer 1 van jaargang 9 (April 2015).

© 2015 MSMOG Commissie Communicatie. Web: www.msmog.nl.

Mail: redactie@msmog.nl. Telefoon: 06-54656573.